

PREDGOVOR

Donošenjem Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju konačno je, u Srbiji, materija obaveznih osiguranja u saobraćaju regulisana posebnim zakonskim aktom. Pre navedenog Zakona, obavezna osiguranja u saobraćaju su regulisana Zakonom o osiguranju imovine i lica, koji je bio i „statusni“ zakon, odnosno, regulisao je položaj osiguravajućih društava. Značaj obaveznih osiguranja u saobraćaju je veliki, s obzirom na razvoj saobraćaja, veliki broj vozila na ulicama i putevima, na moru i na drugim vodama, zatim u vazduhu, kao i na veliki broj saobraćajnih nezgoda, iz kojih mogu proisteci štete velikog iznosa, koje mogu nastati kako na vozilima i stvarima, tako i na licima. Bez efikasnog sprovođenja i regulisanja obaveznih osiguranja u saobraćaju, možemo reći da se ne bi moglo govoriti ni o bezbednosti saobraćaja, ni o pravnoj sigurnosti, koja se ogleda u pravovremenoj i pravičnoj naknadi štete. Zbog toga je neophodno da ovu oblast reguliše posebni zakonski akt. Autori su u ovom radu obradili, uglavnom, sva najvažnija pitanja koja se tiču obaveznih osiguranja u saobraćaju. Rad obuhvata sva pitanja koje reguliše Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju, ali se ne može reći da ovaj rad predstavlja komentar ovog Zakona. Autori su posvetili pažnju velikom broju pitanja, koja se tiču obaveznih osiguranja u saobraćaju, a koja su predmet regulisanja drugih akata, ne samo zakonskih i ne samo unutrašnjih. Velika pažnja je posvećena naknadi štete, sa svim njenim aspektima kod ove vrste osiguranja. Osim toga, posebna pažnja je posvećena i osiguravajućim društvima koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju. O razvijenom saobraćaju moramo govoriti, ne samo kada je u pitanju saobraćaj u okvirima jedne države, tzv. unutrašnji saobraćaj, već i kada se radi o prisutnosti elementa inostranosti, odnosno o saobraćaju koji se vezuje za dve ili više zemalja. Tada, takođe, nastaju saobraćajne nezgode i štete po njima, tako da se postavlja pitanje njihove naknade, koja bi bila slična onoj u unutrašnjem saobraćaju, kada nije prisutan element inostranosti. No, kad je u pitanju bezbednost saobraćaja na drumu, koji se odvija u više zemalja, kao i pravična naknada štete po saobraćajnim nezgodama, navedeno treba da obezbedi sistem međunarodnog osiguranja autoodgovornosti, koji je specifični oblik osiguranja autoodgovornosti, kao jedne od vrsta obaveznih osiguranja u saobraćaju, jer je u njemu prisutan pomenuti element inostranosti. Sistem međunarodnog osiguranja autoodgovornosti funkcioniše na drugačiji način od osiguranja autoodgovornosti, bez prisustva elementa inostranosti.

Rad je podeljen u dva dela. Jedan se odnosi na sva pitanja vezana za obavezna osiguranja u saobraćaju, koja se tiču opštih pojmova vezanih za ove vrste osiguranja. Kad je u pitanju osiguranje autoodgovornosti, naročita je pažnja posvećena institutu „trećeg lica“, zatim Garantnom fondu, posebnim institutima, koji do sada nisu bili predmet regulisanja našeg zakonodavca, kao što su ovlašćeni predstavnik za naknadu štete, Informacioni centar, Biro za naknadu štete i Registar štetnih događaja. Vreme primene pomenutog Zakona pokazaće da li je na celishodan način regulisana ova materija. To se, naročito,

odnosi na status bračnog druga u vezi sa naknadom štete, a u vezi „trećeg lica“, kao i na funkcionisanje garantnog fonda kao pravnog lica. Kad su u pitanju navedeni, posebni, instituti, oni bi trebalo da olakšaju naknadu štete kod ove vrste osiguranja. U okviru prvog dela, veoma značajna pažnja je posvećena statusu filijala stranih osiguravajućih društava koje mogu da obavljaju navedene poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju, odnosno, data je kritika koja se odnosi na način regulisanja statusa tih filijala.

Već je rečeno da se rad, detaljno, odnosi na sistem međunarodnog osiguranja auto-odgovornosti, a u okviru tog dela su analizirani ne samo Kritski sporazum u sistemu zelene karte, već i Haška konvencija o merodavnom pravu za drumske saobraćajne nezgode, kao i Direktive Evropske unije. Osim toga, napravljen je uporedni prikaz odredaba sadašnjeg i bivšeg Zakona u ovoj oblasti, gde treba posebno izdvojiti ustanovu reciprociteta u Garantnom fondu. Ovim uporednim prikazom autori su želeli da ukažu na sve pozitivne i negativne strane i jednog i drugog zakonskog akta.

Manja je pažnja posvećena obaveznom osiguranju putnika u javnom prevozu od posledica nesrećnog slučaja, no, ipak, dovoljno, imajući u vidu sve specifične karakteristike ove vrste osiguranja. Isto se odnosi i na obavezno osiguranje vlasnika vazduhoplova od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima i putnicima, kao i na osiguranje vlasnika čamaca od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima.

Drugi deo rada se odnosi na naknadu štete. U okviru tog dela su analizirane, pre svega, odredbe Zakona o obligacionim odnosima. Posebna pažnja je posvećena i naknadi materijalne i naknadi nematerijalne štete, kao i naknadi u obliku rente. Isto tako, analizirani su i opšti instituti koji se, ovde, pojavljuju. Posebno poglavlje je posvećeno odredbama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju koje regulišu naknadu štete. U okviru ovog dela, navedeno je puno primera iz sudske prakse, što će pomoći svima onima koji će primenjivati pomenuti Zakon.

Ovaj rad će poslužiti svima onima koji se, na bilo koji način, bave ovom materijom. Teško je nabrojati sve one kojima će ovaj rad koristiti. To nisu samo lica zaposlena u osiguravajućim društvima, sudije, zaposleni u Udruženju osiguravača, Garantnom fondu, kao i zaposleni u Narodnoj banci, Ministarstvu finansija i drugim državnim organima. Ova knjiga će poslužiti i onima koji se bave uporednim proučavanjem zakonodavstva u ovoj oblasti, licima u stranim zemljama koja se bave ovom materijom ili su zaposlena u institucijama koje se, na bilo koji način, bave ovom oblašću. Na kraju, ovaj rad će koristiti svima onima koji su učesnici u saobraćaju.

Mora se reći da je rad tako koncipiran da će se svaki čitalac lako snaći u nalaženju određenih instituta i pojmova koji se pojavljuju u ovoj materiji.

Prof. dr Predrag Šulejić
Prof. dr. dr. Wolfgang Rohrbach
Prof. dr Dragan Mrkšić